

חלום רב
מחנה

א) על דבר רב רב - א

ואמר רבי יעקב אמר רב חסדא כל היוצא לדרך צריך להתפלל תפלת הדרך מאי תפלת הדרך יהי רצון מלפניך ה' אלהי שהולכני לשלום ותצעידני לשלום ותסמכני לשלום [א] ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך ותשלח ברכה במעשי ידי [ב] ותתנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי [ג] בא"י שומע תפלה אמר אביי לעולם

ב) תפלת הדרך ב

א) על דבר רב רב - א

ב) על דבר רב רב - א

א) על דבר רב רב - א

ב) תפלת הדרך ב

א) על דבר רב רב - א

א) על דבר רב רב - א

לישקף נפשיה. אל יתפלל תפלה קלה בלשון יחיד אלא בלשון רבים שמתוך כך תפלתו נשמעת: עד כמה. זמנה להתפלל: עד פרסה. אבל לא לתקרה שהלך פרסה ובה"ג מפרש עד כמה יבקש לילך שיהא לדרך להתפלל עד פרסה. אפי' אין לו לילך אלא עד פרסה אבל דרך פחות מפרסה אין לדרך להתפלל תפלה זו: רב שש. מאור עינים הוא: מהיות טוב אל תקרא רע. הואיל ואני יכול להתפלל מעומד שהרי תבורתי עומדת. לא תקרא רע להתפלל מהלך ואע"פ שנוחר:

לישתף איניש נפשיה בהדי צבורא היכי נימא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתולכנו לשלום וכו'. אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא "משעה שמהלך בדרך עד כמה אמר רבי יעקב אמר רב חסדא יעד פרסת והיכי מצלי לה רב חסדא אמר מעומד רב ששת אמר יאפילו מהלך רב חסדא ורב ששת הוו קאולי באורחא קם רב חסדא וקא מצלי א"ל רב ששת לשמעיה מאי קא עביד רב חסדא אמר ליה קאי ומצלי א"ל אוקמן נמי לדידי ואצלי *מהיות טוב אל תקרא רע.

א) על דבר רב רב - א

א) ואם אפשר (כא) ואם אפשר (כב) יעמד מליילף פשיאמרנה. "ואם היה רוכב (כג) אין צריך (ד) לירד: ה ט"אין צריך לומר אותה אלא פעם אחת (ט) [מ] (כד) ביום, אפלו (כה) אם נגזר בעיר באמצע היום. אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר-כך נמלך ויצא ממנה לעבר חוצה לה או לשוב לביתה, (כו) *צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת: ו' ה'ר"מ מרוטנבורק פשהיה יוצא (כו) לדרך (ט) [נ] בבקר היה אומרה אחר 'יהי רצון', כדי להסמיכה לכרפת 'הגומל תפידים' ותהיה ברכה (כח) הסמוכה (י) לתכרפתה:

א) על דבר רב רב - א

א) ואם אפשר. ג'ון (ט) שהתבררתי ממנה: (כב) יעמד מליילף. אף (כ) אם עכוב עמיתו יטרידו, מתר לומר במהלך או במישב: (כג) אין צריך לירד. (כא) שצריך ויעליתו ויעליתו טורדתו, אלא (כב) יעמיד תפלה מליילף אם אפשר לו, שאם ירכב הרי הוא במהלך, (כג) והוא הדין ליושב בעגלה שאין צריך לירד, אלא להעמיד הסוסים¹⁸¹ אם אפשר לו¹⁸²: ה' (כד) ביום. פרוש, (נד) בכל יום ויום¹⁸³ כל זמן שהוא בדרך מחזיב לומר אותה¹⁸⁴: (כה) אם נגזר. ורצה לומר, שמתעכב שם איזה שעות כדי לנית ואחר-כך חוזר והולך לדרך, כיון שפשוט בעיר דעתו היה לחזור ולילף, אין צריך לחזור ולברך¹⁸⁵: (כו) צריך וכו'. דהיי הטה-הדעת. (כז) וכל-שכן אם לן בדרך באושפיזא פלילה דצריך לברך בבקר, (ט) אף אם הוא נוסע כל הלילה, דהיינו שאינו לן בקביעות באושפיזא, (כז) רק נגזר איזה קעט זמן באושפיזא ואחר-כך חוזר לנסע¹⁸⁶, יש לברך תפלת הדרך בבקר בלי תתימה¹⁸⁷. ועין בבאור הלכה: ו' (כז) לדרך בבקר. פרוש, פשהיה נחוצ לפעמים לילף לדרך בבקר קדם התפלה, והיה אומר התברכות בדרך, היה מסמיך התפלת הדרך אחר 'יהי רצון', (כח) אבל פשהיה מהלך אחר התפלה אין יכול לומר תפלת הדרך קדם התפלה, דהלא על-כפניו אסור לאמרה עד שהחזיק בדרך, וכמו שכתוב בסעיף ז: (כח) הסמוכה לתכרפתה. שאינה פותחת ב'ברוך'. (כט) ואם הולך באמצע היום, יסמיכה לברכה אחרת, ג'ון שיאכל או ישפה איזה דבר ויברך ברכה אחרונה¹⁸⁸, או יטיל מים ויאמר "אשר צר". (ל) ובמקום שאין יכול לעשות כל זה, ג'ון שאין לו על מה לברך, וגם הוא יושב בעגלה בין אנשים ואינם רוצים להמתין עליו עד שיירד ויעלה,

אף על-פי-כן מתר לומר תפלת הדרך¹⁸⁹, דכמה ראשונים סוברים דתפלת הדרך אין צריכה שתהיה סמוכה לתכרפתה, עין בטור בבית יוסף.

(הלאו)

ז יאמר אותה אחר (כט) שהחזיק (יב) בדרך. (ל) *ואין לאמרה לא לא-אם-כן יש לו לילף (יג) (לא) פרסה (לב) אבל פחות מפרסה לא יתחם ב'ברוך'. (לד) ולכתחלה יאמר אותה בפרסה ראשונה (רש"י והר"ם). ואם שכח מלאמרה, יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע (לג) תוף פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה, ומשם ואילף יאמר אותה בלא ברכה:

ז (כט) שהחזיק בדרך. ורצה לומר, (לד) שלא יאמרה כשעדין הוא בתוף העיר שדר בה¹⁹⁰ אף שמכין עצמו לצאת לדרך. (לה) ועבורה של עיר, דהיינו שבועים אמה ומעט יותר סמוך לעירו¹⁹¹ לאחר שכבר כלו כל הבתים¹⁹², הרי הוא בתוף העיר. והט"ז מתיר אפלו בתוף העיר, משעה שקמר בלבו והכין עצמו לצאת; אבל האליה רבה והפרי-מגדים ושאר אחרונים חולקין על זה והסכימו דלכתחלה יש לזנור שלא לעשות פן, אף בדיעבד יש לסמוך על דבריו. וכל זה בתחלה וציאתו מביחו, (לו) אבל פשהיה לן בדרך, ויכל לומר תפלת הדרך בבקר ששמכין עצמו לצאת אפלו פשהיה עדין בעיר, דבקר החזיק בדרך. ועין לקמן בסימן רל לענין מה שמתפלל פשיזא מן הדרך, ובמשינה ברוכה שם¹⁹³: 1

(ה'אין ל'א) (ל)

מקום סגנה מן הסתם³⁴, אם לא שמחזק לן באותו מקום שהוא מקום סגנה, אז יש לבדוק תפלת הדרוך בכל גוניה³⁵. ואין חלוק בין הולך בספינה להולך ביבשה [א"ר]. ולפי זה, גם הנוסע על מסלת הפרזל יש לו לבדוק תפלת הדרוך³⁶ אפילו אם נוסע רק פרסה, ולפי זה יש לזהר לכתחלה תכף בשמחיל לנסע לבדוק ברפת תפלת הדרוך, וכמו שכתב הרמ"א בסמוך דלכתחלה יהדר תוף פרסה ראשונה, ויבדיעבד לבדוק עד לבסוף. כל זמן שיש לו עדין פרסה אחת לסע על המסלה: (לא) פרסה. הוא שמונת אלפים אמה, דמיל הוא אלפים אמה, ופרסה הוא ארבעה מילין: (לב) אכל פחות וכו'. ומפני זה (לו) קשאחד בא מן הדרוך בתוף פרסה, מנהג העולם שלא לתן לו שלום, דאין זה מקרי בא מן הדרוך, דהא אין אומר תפלת הדרוך: (לג) תוף פרסה³⁷. ואפילו אם בדעתו לסע עוד אחר כך פמה פרסאות מעיר זו, הוא נסיעה בפני עצמה, והשמת הוא על-כל-פנים פחות מפרסה וליכא סגנה:

(ד) ה'אין ל'א

ה. וסדרת הגאון מרוגאטשוב ז"ל דכיון דלענין שילוח הקן אמרינן בחולין (קל"ט ע"ב) דדרך שבאור לא מיקרי דרך ה"נ לענייננו, חמוהה, דהכא זיל בחר טעמא, וכיון שנתן לנו השי"ת בזמננו דרך באור, פשיטא שעלינו להתפלל בהליכתנו זו, וגם להודות כשמגיעים לשלום¹⁶.

ה'אין ל'א

טעף ד: היוצא לדרך יתפלל יר"מ ד' אלוקיננו כו' שתוליכנו לשלום וכו' עיי"ש.

(א) ת"ס בס"א (א"ר:)

כל הברכות פותח בברוך וחוסם בברוך. ותימה ברכה דאלהי נשמה אמאי לא פותח בברוך דהא מעיקרא לא הוית סמוכה לחבירתה כדאמרינן בברכות (דף ס:): כי מתער אומר אלהי נשמה וכן קשה מאתה הוא עד שלא נברא העולם ותפלת הדרך שחוסם ואינו פותח בברוך וי"ל לפי שאין ברכות אלא שבת ותפלה בעלמא וברכה שאחר מגילה נראה דחמויין בא"י האל הגפרע לעמו ישראל מכל זריהם האל הנושע שהיא ארוכה ולא דמיא לברכת פירות ומלות שהן קצרות

והנה לקמן סי' ר"ל ס"ב: הנכנס למוד את גרנו אומר יר"מ אלקי שתשלח ברכה וגו', ובס"ג: הנכנס למרחץ אומר יר"מ כו' שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום וכו', ובס"ד: הנכנס להקיד דם אומר יר"מ וכו'. והנה כל הבקשות האלה סידרן בסי' זה של קצת ברכות פרטיות, ורק כאן בסעיף שהביא בדרך אגב תפלת הדרך סיים וכתב: וזו היא תפלת הדרך שנכתבו היא וכל דיניי בסי' ק"י עכ"ל, הרי שכל הבקשות שנוכרו בסי' ר"ל הנם בכלל ברכות פרטיות, אבל בקשת יוצא לדרך מקומה בהלכות תפלה, והטעם משום שנקרא בגמ' תפלת הדרך. ונלפע"ד לפי"ד לא נימא בזה ספק ברכות, דבתפלה הא באמת מיי"ל בספיקות דלוואי שיתפלל כל היום, ודו"ק בסי' ק"ז ס"א¹³⁸.

¹³⁷ ומה"ט מי שבקי בתפלת הדרך צריך לאומרה בעצמו ולא לצאת מפי חבירו וכשאר ברכות, דבתפלה קיי"ל דא"א להוציא הבקי - מפי השמועה. ונראה שמכיון שתפלת הדרך תפלה ולא ברכה, לכן יפול לאומרה גם כשהוא מסופק אם חייב לאומרה - מפי השמועה.